

Programación de Tuba

(Tuba e Bombardino)

Revisión: maio de 2025

Índice

---

1. Introducción.....	5
1.1 Marco Legal.....	5
1.2 Características do centro	6
1.3 Características do alumnado.....	7
2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais.....	9
2.1 Grao elemental.....	9
2.2 Grao Profesional	10
3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais.....	11
4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación	12
4.1 Grao elemental da materia de tuba.....	12
4.2 Grao profesional da materia de tuba.....	12
5. Metodoloxía.....	13
5.1 Principios metodolóxicos.....	13
5.2 Métodos didácticos.....	14
6. Atención á diversidade	15
7. Temas transversais	16
7.1 Educación en valores	16
7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's) ...	17
8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas	18
8.1 Actos institucionais.....	18
8.2 Cursos e clases maxistras.....	18
8.3 Audicións.....	19
8.4 Outros.....	19
9. Secuenciación por cursos.....	20
9.1 Curso: 1º de grao elemental.....	20
9.1.1 Obxectivos	20
9.1.2 Contidos	20
9.1.3 Avaliación.....	20
9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	23
9.1.5 Medidas de recuperación	24
9.1.6 Recursos didácticos	24
9.1.7 Secuenciación e temporalización dos contidos	25
9.2 Curso: 2º de grao elemental.....	27
9.2.1 Obxectivos	27
9.2.2 Contidos	27
9.2.3 Avaliación.....	28
9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	30

9.2.5	Medidas de recuperación	31
9.2.6	Recursos didácticos	31
9.2.7	Secuenciación e temporalización dos contidos	32
9.3	Curso: 3º de grao elemental.....	34
9.3.1	Obxectivos	34
9.3.2	Contidos	34
9.3.3	Avaliación	35
9.3.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	37
9.3.5	Medidas de recuperación	38
9.3.6	Recursos didácticos	38
9.3.7	Secuenciación e temporalización dos contidos	39
9.4	Curso: 4º de grao elemental.....	41
9.4.1	Obxectivos	41
9.4.2	Contidos	41
9.4.3	Avaliación	42
9.4.4	Medidas de recuperación	45
9.4.5	Recursos didácticos	45
9.4.6	Secuenciación e temporalización dos contidos	46
9.5	Curso: 1º de grao profesional.....	48
9.5.1	Obxectivos	48
9.5.2	Contidos	48
9.5.3	Avaliación	49
9.5.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	52
9.5.5	Medidas de recuperación	52
9.5.6	Recursos didácticos	53
9.5.7	Secuenciación e temporalización dos contidos	54
9.6	Curso: 2º de grao profesional.....	56
9.6.1	Obxectivos	56
9.6.2	Contidos	56
9.6.3	Avaliación	57
9.6.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	60
9.6.5	Medidas de recuperación	60
9.6.6	Recursos didácticos	61
9.6.7	Secuenciación e temporalización dos contidos	62
9.7	Curso: 3º de grao profesional.....	64
9.7.1	Obxectivos	64
9.7.2	Contidos	64
9.7.3	Avaliación	65
9.7.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	68
9.7.5	Medidas de recuperación	69
9.7.6	Recursos didácticos	69
9.7.7	Secuenciación e temporalización dos contidos	70
9.8	Curso: 4º de grao profesional.....	73
9.8.1	Obxectivos	73
9.8.2	Contidos	73

9.8.3	Avaliación	74
9.8.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	77
9.8.5	Medidas de recuperación	78
9.8.6	Recursos didácticos	78
9.8.7	Secuenciación e temporalización dos contidos	79
9.9	Curso: 5º de grao profesional.....	82
9.9.1	Obxectivos	82
9.9.2	Contidos	82
9.9.3	Avaliación	83
9.9.4	Criterios para a concesión de ampliación de matrícula.....	86
9.9.5	Medidas de recuperación	87
9.9.6	Recursos didácticos	87
9.9.7	Secuenciación e temporalización dos contidos	88
9.10	Curso: 6º de grao profesional.....	91
9.10.1	Obxectivos	91
9.10.2	Contidos	91
9.10.3	Avaliación	92
9.10.4	Medidas de recuperación	95
9.10.5	Recursos didácticos	96
9.10.6	Secuenciación e temporalización dos contidos	97

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica 100

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do Departamento 101

12. ANEXOS 102

12.1	Probas de acceso 1º de grao profesional	102
12.2	Probas de acceso a outros cursos.....	102
12.3	Premios Fin de Grao	102
12.3.1	Contidos da proba	102
12.3.2	Criterios de avaliación.....	102
12.4	Criterios de cualificación	103

1. Introducción

A presente Programación Didáctica está baseada na secuenciación dos obxectivos, contidos e criterios de avaliación ao longo dos catro cursos do grao elemental e dos seis de grao profesional. Foi realizada polo profesorado do departamento de Vento Metal de acordo co currículo oficial vixente para a materia e co Proxecto Educativo de Centro, como así establecen os artigos 5º e 10º do capítulo II dos Decretos 198/2007 e 203/2007, do 27 de setembro, respectivamente.

Este documento inclúe, ademais dos obxectivos e contidos, a metodoloxía a aplicar (indicando materiais e recursos didácticos), a avaliación, os procedementos e ferramentas (tanto da aprendizaxe coma da ensinanza e da propia programación), a atención á diversidade, as medidas de recuperación e os recursos a empregar no proceso de ensino-aprendizaxe.

Entendemos esta programación didáctica como un instrumento flexible, que permite adaptarse ás circunstancias concretas do alumnado en cada momento do seu proceso de aprendizaxe. A presente programación é un marco de referencia que lle dá forma ó noso ensino, garantindo que aqueles alumnos e alumnas dun mesmo nivel, e incluso con diferente profesorado, poidan acceder a unha ensinanza que favoreza a consecución dunhas competencias mínimas equiparables.

1.1 Marco Legal

Para a elaboración desta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes documentos legais, clasificados atendendo á súa data de publicación, de menor a maior antigüidade:

- **ORDE do 29 de setembro de 2015** pola que se convocan os premios extraordinarios nas ensinanzas artísticas profesionais nas modalidades de música, danza e de artes plásticas e deseño na Comunidade Autónoma de Galicia, correspondentes ao curso 2014/15. DOG do 6 de outubro de 2015.
- **DECRETO 229/2011**, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia nos que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG 21 de decembro de 2011.
- **CIRCULAR 15/2011** da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos conservatorios elementais e profesionais de música e danza.
- **ORDE do 4 de agosto de 2011** pola que se desenvolve o Decreto 223/2010, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento

Orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 18 de agosto de 2011.

- **DECRETO 223/2010**, do 30 de decembro, polo que se establece o Regulamento orgánico dos conservatorios elementais e profesionais de música e de danza da Comunidade Autónoma de Galicia. DOG do 19 de xaneiro de 2011.
- **ORDE do 28 de xullo de 2008**, pola que se regulan as probas de acceso ás ensinanzas profesionais de música dispostas no Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 18 de agosto de 2008.
- **CIRCULAR 21/2008** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se regula a avaliación e cualificación dos alumnos e das alumnas que cursan as ensinanzas elementais de música e danza dispostas nos decretos 196/2007, do 20 de setembro e 198/2007, do 27 de setembro, polos que se establece a ordenación das ensinanzas de grao elemental de danza e de música, respectivamente.
- **ORDE do 8 de febreiro de 2008**, pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música que se establecen na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación. DOG do 26 de febreiro de 2008.
- **DECRETO 198/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música. DOG do 25 de outubro de 2007.
- **DECRETO 203/2007**, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música. DOG do 31 de outubro de 2007.
- **CIRCULAR 9/2007** da Dirección Xeral de Formación Profesional e Ensinanzas Especiais, pola que se ditan instrucións sobre o desenvolvemento das ensinanzas elementais e profesionais de música establecidas na Lei Orgánica 2/2006, de 3 de maio, de Educación.

1.2 Características do centro

O Conservatorio Profesional de Música de Vigo é un centro público creado no ano 2003 despois da separación obrigatoria do Conservatorio Superior de Música de Vigo, tal e como dispoñía a Lei Orgánica 1/1990 Xeral de Ordenación Educativa.

Sito na rúa Fotógrafo Felipe Prósperi s/n, entre a Avenida da Florida e Praza da Miñoa, o Centro conta con instalacións axeitadas ás ensinanzas musicais, con

carencias en canto a espazos que non permite dar resposta a demanda que a comarca de Vigo presenta cara a este ensino.

O centro sitúase na bisbarra de Vigo, zona amplamente industrializada. A actividade musical da zona xira en torno á existencia de un grande número de bandas populares e coros onde moitos/as alumnos/as reciben unha formación musical inicial. Existen tamén na zona un número importante de escolas de música públicas e privadas, e nos últimos anos tamén se crearon varias formacións do ámbito orquestral.

O propio Conservatorio e algunhas entidades privadas (bancos, fundacións, sociedade filharmónica, etc.) programan actividades musicais. A cidade carece de fonoteca pública e de biblioteca musical especializada (a excepción da do propio centro).

A maiores da actividade docente da ensinanza de música, no Centro realízanse diferentes actividades extraescolares e complementarias co obxectivo de completar a formación do alumnado: concertos, conferencias e cursos de especialización, e outros.

A ensinanza que se imparte no Conservatorio Profesional de Música de Vigo é a de música, regulada pola Lei 2/2006, do 3 de maio, de Educación e polo Real Decreto 1577/2006, do 22 de decembro polo que se fixan os aspectos básicos das ensinanzas profesionais de música, sendo na Comunidade Autónoma de Galicia os decretos polos que se regula o grao elemental e profesional o 198/2007, do 27 de setembro, e 203/2007, do 27 de setembro.

1.3 Características do alumnado

O centro conta cunha media de 640 alumnos e alumnas, variando a súa procedencia segundo a idade e o curso que realizan. Así, a maioría dos discentes do grao elemental pertencen á bisbarra de Vigo, agás algúns que veñen para cursar especialidades que non se imparten noutros conservatorios da provincia.

As principais motivacións para o estudo neste Centro son:

- A obtención dun título que lles abra saídas profesionais, e que posibilite a continuidade de estudos no grao superior de música.
- A calidade da ensinanza.
- A localización do Conservatorio.

As expectativas de futuro do alumnado varían segundo o grao no que se atopan: o alumnado de grao elemental ten como principal obxectivo obter unha formación que lles permita gozar da música e poder continuar os seus estudos. O alumnado do grao profesional manifesta as súas preferencias por dedicarse á docencia e á práctica instrumental (orquestra, banda, coro, cámara, solista, etc.), e, se cadra, continuar os seus estudos nun Centro de estudos superior.

No estudo individual do alumnado resalta o esforzo, a análise do repertorio e a

XUNTA DE GALICIA

CONSELLERÍA DE EDUCACIÓN, UNIVERSIDADE
E FORMACIÓN PROFESIONAL

Conservatorio Profesional de Música de Vigo

UNIÓN EUROPEA

Fondo Social Europeo

O FSE inviste no teu futuro

CMUS **VIGO**
Conservatorio Profesional de Música

Fotógrafo Felipe Prósperi s/n

36209 Vigo

Tfno: 986213395 Fax: 986206131

cmus.profesional.vigo@edu.xunta.es

<http://cmusvigo.gal>

comprensión do mesmo. Como gran problema sobresa a falta de tempo, especialmente no grao profesional, debido á gran cantidade de horas que o alumnado pasa no seu centro de ensinanza obrigatoria. Outros problemas son a falta de organización, de constancia e concentración no estudo.

O clima existente entre o alumnado e o profesorado do centro é óptimo, sendo este un dos valores máis apreciados por ambas partes.

É de destacar que as preferencias do alumnado no seu tempo de lecer, sigan relacionadas coa música, debido á importancia que dan á asistencia a concertos ou á escoita da mesma na casa. As outras afeccións do alumnado do Conservatorio Profesional de Música de Vigo son a lectura e os deportes.

Como conclusión, extraemos que ao ser este un centro de ensanzas artísticas o grao de satisfacción do alumnado co Centro é alto, por non ser obrigatorios os devanditos estudos.

2. Obxectivos xerais das ensinanzas musicais

2.1 Grao elemental

O artigo 2º do capítulo I do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, indica que a finalidade deste grao é promover a autonomía do alumnado para que a súa capacidade de expresión musical adquira a calidade artística necesaria que permita acceder ao grao profesional.

Esta finalidade acadaríase coa consecución dos obxectivos ou capacidades ao longo dos catro cursos dos que consta o grao elemental e que o artigo 3º do capítulo I do mesmo Decreto enumera:

- a) Apreciar a importancia da música como linguaxe artística e medio de expresión cultural dos pobos e das persoas.
- b) Expresarse con sensibilidade musical e estética para interpretar a música de diferentes épocas e estilos, gozar con ela e enriquecer as propias posibilidades de comunicación e de realización persoal.
- c) Coñecer e valorar a importancia da respiración e do dominio do propio corpo no desenvolvemento da técnica instrumental, da calidade do son e da interpretación.
- d) Relacionar os coñecementos musicais coas características da escritura e da literatura do instrumento da especialidade, coa finalidade de adquirir as bases que permitan desenvolver a interpretación artística.
- e) Interpretar en público, coa necesaria seguridade en si mesmo, para vivir a música como medio de comunicación.
- f) Interpretar música en grupo habituándose a escoitar outras voces ou instrumentos, e adaptarse harmonicamente ao conxunto.
- g) Ser consciente da importancia do traballo individual e adquirir a capacidade de escoitarse e ser crítico consigo mesmo.
- h) Valorar o silencio como elemento indispensable para o desenvolvemento da concentración, a audición interna e o pensamento musical.
- i) Ser consciente da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- j) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

2.2 Grao Profesional

O Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música, indica no artigo 2º que a súa finalidade é proporcionarlle ao alumnado unha formación artística de calidade e garantir a cualificación dos futuros profesionais da música, ordenándose en catro funcións básicas: formativa, orientadora, profesionalizadora e preparatoria para estudos posteriores.

Esta finalidade acádase ao longo dos seis cursos dos que consta este grao coa consecución dos seguintes obxectivos que aparecen enumerados no artigo 3º do mesmo Decreto:

- a) Habituar a escoitar música e establecer un concepto estético que permita fundamentar e desenvolver os propios criterios interpretativos.
- b) Desenvolver a sensibilidade artística e o criterio estético como fonte de formación e enriquecemento persoal.
- c) Analizar e valorar a calidade da música.
- d) Coñecer os valores da música e optar polos aspectos xurdidos dela máis axeitados para o desenvolvemento persoal.
- e) Participar en actividades de animación musical e cultural que permitan vivir a experiencia de transmitir o gozo da música.
- f) Coñecer e empregar con precisión o vocabulario específico relativo aos conceptos científicos da música.
- g) Coñecer e valorar o patrimonio musical como parte integrante do patrimonio histórico e cultural.
- h) Tomar conciencia da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- i) Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e a do galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

3. Obxectivos específicos das ensinanzas musicais

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllense no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

- a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.
- c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.
- e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exixencias das obras.
- i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. Obxectivos, contidos e criterios de avaliación

4.1 Grao elemental da materia de tuba

No Anexo II do Decreto 198/2007, do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do grao elemental das ensinanzas de réxime especial de música, establécense os obxectivos, contidos e criterios de avaliación sobre os que se basea a presente programación.

4.2 Grao profesional da materia de tuba

En canto aos elementos curriculares do grao profesional que serviron de base para a elaboración desta programación, estes pódense consultar no Anexo II do Decreto 203/2007, do 27 de setembro, polo que se establece o currículo das ensinanzas profesionais de réxime especial de música.

5. Metodoloxía

O ensino do Departamento de Vento Metal desenvolverase a través de técnicas de ensinanza individuais e activas, e o método a empregar será a autoaprendizaxe guiada, onde o profesorado en cada clase orientará e motivará ao alumnado para a busca, procesamento e aplicación da información necesaria, así como a aprendizaxe por proxectos, xa que estes coñecementos que adquirirá poranse en práctica nos obxectivos ou proxectos establecidos, desde a preparación de obras e estudos ata un programa de concerto.

Para dar reposta a todo o anterior, e de xeito xeral, as estratexias metodolóxicas adaptaranse á madurez do alumnado e aos factores contextuais da clase, como son o tempo, os espazos e os recursos dispoñibles.

5.1 Principios metodolóxicos

Os principios que rexen a elaboración desta programación didáctica dotándoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** O carácter instrumental da especialidade require da práctica, polo que o principio de que as cousas se aprenden facéndoas vai implícito no noso ensino.
- **Autonomía:** O alumnado será orientado nas clases individuais e nos ensaios colectivos, desenvolvendo a autonomía do traballo e a toma e decisións.
- **Creatividade:** Ao tratarse dun ensino artístico, toda actividade que realicemos tratará de estimular o pensamento e a imaxinación.
- **Individualización:** A nosa ensinanza da materia é individual a maior parte do tempo, algo que nos facilita que en cada clase téñase en conta a dimensión persoal e afectiva social de cada alumno ou alumna.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** Co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións que fosen precisas na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** Nos casos en que as actividades da nosa ensinanza requiran de traballo en equipo fomentaranse en todo momento un clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** Esta será unha das vías de motivación que empregaremos, presentando o que se aprende como algo que é útil noutras situacións e poderá ter unha aplicación real.
- **Interdisciplinabilidade:** Buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cas outras materias do currículo para dotalos dunha maior significación.

5.2 Métodos didácticos

Á hora de decidir os métodos didácticos para esta programación didáctica tivéronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** Tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno/a elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade intelectual e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** Este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realízase construíndo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situacións.

Para que este se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:

- a) Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten unha razón, unha finalidade, así como fomentando o bo clima de clase, a autoconfianza, etc.
- b) Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo dunha forma globalizada.
- c) Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben conter un significado psicolóxico.
- d) Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

6. Atención á diversidade

A diversidade constitúe un valor que enriquece e diversifica a realidade, esixindo no plano educativo unha maior atención por parte do profesorado.

É un feito que os alumnos que acceden a un conservatorio presentan diferenzas individuais e non todos os alumnos aprenden ao mesmo ritmo nin teñen as mesmas capacidades, polo que será labor do profesorado adecuar a práctica docente ás necesidades e características do alumnado.

Para dar resposta á diversidade, teremos en conta as seguintes pautas:

- Traballar con materiais abertos e flexibles, que traten diversas estratexias para o logro dos coñecementos.
- Ter en conta as diferenzas individuais e de grupo que se detectan na avaliación inicial: os intereses dos nenos, o contacto que tiveron coas actividades, as destrezas adquiridas, etc.
- Buscar orientación externa, de ser necesario, co propio centro como mediador.
- Respetar o ritmo de aprendizaxe de cada alumno.
- Diversificar as actividades para lograr os obxectivos.
- Suxerir actividades de diferente dificultade e integrar aos alumnos na máis apropiada ao seu nivel.
- Fomentar a pedagogía do éxito, é dicir, valorar os pequenos logros de cada un e considerar positivamente o seu proceso de aprendizaxe.
- Potenciar o traballo das actitudes para lograr o respecto de todos.

A atención á diversidade constitúe un indicador moi positivo da saúde do noso sistema educativo, xa que un sistema que tamén intenta dar resposta a todo o alumnado con deficiencias a nivel persoal e con características cognoscitivas por encima da media, é un sistema educativo achegado ás necesidades reais do educando. Neste sentido a nosa programación didáctica intentará establecer os instrumentos necesarios, en consonancia cos outros documentos do Centro, para lograr unha educación musical comprensiva e de calidade.

7. Temas transversais

A nosa materia tamén trata esta serie de elementos transversais que son abordados desde cada unha das diferentes materias que comprenden o currículo das ensinanzas de réxime especial de música, e que nos dan a oportunidade de reflexionar sobre a dimensión máis persoal da educación.

7.1 Educación en valores

Á hora de abordar a educación en valores seguiranse as seguintes consignas:

- A **educación ambiental** tratarémola a través do coidado pola produción excesiva de sons por parte do alumnado, a concienciación sobre contaminación acústica, e a través da importancia que se lle debe de dar ao silencio como marco de calquera actividade musical.
- En canto á **educación para a saúde**, abordarémola a través da práctica corporal, aprendendo a apreciar e valorar o propio corpo e as súas posibilidades de movemento, tendo en conta e incidindo sobre a educación postural e a adquisición dun correcto ton muscular. Ademais, a música, polos seus compoñentes afectivos, fisiolóxicos e intelectuais, tamén incide de forma positiva no equilibrio persoal e anímico das persoas.
- No referente á **educación para a igualdade de sexos**, partiremos de que a música non está relacionada co sexo do alumnado, e de que toda actividade musical en grupo partirá do principio de integración, de colaboración e de respecto mutuo entre os integrantes da clase independentemente do sexo ao que pertencen.
- A **educación para a paz e a tolerancia** traballarase a partir de pezas doutras culturas e das relacións que se establezan coas persoas da contorna.
- A **educación para o lecer** traballarase a partir do concepto produtivo do ocio, a través da asistencia a concertos, audicións, recitais e outras actividades culturais, ademais de fomentar a escoita de música e a lectura de libros relacionados co traballado en clase.
- En canto á **educación do consumidor** trataremos que o alumnado adquiera unha actitude crítica ante o fenómeno musical, axudándolles a forxar un criterio á hora de decantarse por diferentes versións, e propiciando dese modo un aumento da súa capacidade de elección á hora de consumir música.
- Para rematar, a **educación moral e cívica** abordarémola ao ter presente o respecto ás normas e a necesidade da súa existencia como poden ser á hora de tocar en grupo: a entrada simultánea, o mantemento do plano sonoro adecuado, a actitude de escoita e

respecto aos demais... Todas estas normas estarían referidas aos compañeiros, ao material da aula, ao profesor, etc.

7.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's)

Hoxe en día é difícil pensar nun modelo pedagóxico que non se complemente cos recursos tecnolóxicos, permitindo unha formación máis completa e posibilitando unha renovación na pedagogía e na didáctica. A educación ten que avanzar ao paso da sociedade co fin de enriquecerse mutuamente.

Coa aplicación das TIC's pretendese acadar os seguintes obxectivos:

- Desenvolver a autonomía persoal: A información proporcionada pola rede permite coñecer e contrastar un gran número de versións musicais e coñecer profesores e virtuosos das distintas especialidades instrumentais coa posibilidade de establecer contacto e obter asesoramento. Outro factor importante é que permite coñecer novas formas de emprego relacionadas co campo musical tan importantes de cara ó acceso a estudos superiores. O alumnado debe aprender a seleccionar a información recadada na rede e así tomar as súas propias decisións para continuar o seu proceso educativo e profesional.
- Coñecer a realidade musical actual: A través da rede o alumnado atópase en contacto coas novas de actualidade, ben a través de blog's de solistas e profesorado, de coaching musicais, gravacións recentes, e diferentes portais sobre programas de estudos no estranxeiro. O propio Centro, a través de aplicacións como *youtube* e *soundcloud*, difunde as súas actividades como audicións do alumnado, concertos e cursos.
- Aprender a manexar novas aplicacións informáticas musicais relacionadas ca edición da escritura musical, a gravación, a edición, e a mestura de audio.

8. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas

Dentro da Sección II do Proxecto Educativo de Centro do noso conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, e concretamente no título cuarto do capítulo 4, establécese que estas actividades se poderán clasificar en actos institucionais, cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanzas que se organicen dende o Departamento, agás nas audicións, onde si deberán participar.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio corresponden, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades agás as audicións de aula (non sendo casos especiais que así o requiran), establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no artigo 36º do título cuarto da sección do Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

8.1 Actos institucionais

No curso académico 2003/2004 decidiuse iniciar a institucionalización dunha serie de concertos, de xeito que pasaran a formar parte da programación estable do Centro. Seguindo esta liña de continuidade o Departamento de Vento Metal colaborará, cando sexa posible, nos seguintes actos:

- Concerto de apertura do Curso Académico.
- Concertos Benéficos: en colaboración con entidades benéficas, coa posibilidade de recadación de donativos. Así mesmo, intentarase celebrar fóra do Centro, nalgún lugar que garanta a maior difusión posible.
- Ciclos de concertos, como por exemplo o Ciclo de Primavera onde se convida a solistas e agrupacións tanto externas como formadas por membros do claustro.
- Acto de graduación: Alumnado que remata os estudos do 4º curso do grao elemental e o 6º curso do grao profesional.

Ademais das actividades que se realicen no seo do propio Centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección e divulgación da nosa tarefa didáctica.

8.2 Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras a realizar, unha vez aprobados no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades

extraescolares ou complementarias do Centro.

No caso de que o Departamento teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar.

No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

8.3 Audicións

Atendendo ao que se contempla nos currículos de Grao Elemental e de Grao Profesional, o departamento organizará audicións do alumnado que se celebrarán de forma continuada ao longo do curso. Ditas audicións serán públicas e se realizarán en tres períodos ao longo do curso, coordinadas pola Vicedirección.

Solicitarase dos departamentos colaboración para a elaboración de calendarios coas propostas de datas para organizar as diferentes audicións ao longo do curso. Estas propostas serán estudadas pola Vicedirección para poder adxudicar datas, espazos e horarios definitivos.

O Departamento de Vento Metal organizará como mínimo tres audicións, que poderán ser tanto de aula como no auditorio do Centro, ao longo do curso nas que o alumnado deberá participar interpretando as obras programadas como mostra do traballo realizado na clase.

8.4 Outros

O Centro colabora con entidades públicas e privadas participando en eventos como os “Premios Honoríficos David Russell”, concertos pedagóxicos, Concerto no auditorio do Concello de Vigo, entre outros. O Departamento de Vento Metal colaborará na medida do posible motivando e preparando ao alumnado para que participe nestas actividades.

9. Secuenciación por cursos

A continuación desenvolverase a programación didáctica dos graos elemental e profesional por cursos.

9.1 Curso: 1º de grao elemental

9.1.1 Obxectivos

- a) Adoptar unha posición corporal que permita respirar con naturalidade.
- b) Adoptar unha correcta colocación do instrumento.
- c) Iniciar o control do aire mediante a respiración diafragmática.
- d) Controlar os músculos que forman a embocadura de maneira que posibilite unha correcta emisión do son.
- e) Demostrar unha sensibilidade auditiva que permita o perfeccionamento continuo da calidade sonora e da afinación.
- f) Coñecer as características e posibilidades sonoras básicas do instrumento.
- g) Adquirir hábitos de estudo correctos e eficaces e mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado.

9.1.2 Contidos

- a) Explicación e desenvolvemento mediante exercicios da respiración diafragmática. Desenvolvemento da capacidade pulmonar.
- b) Explicación da embocadura e fortalecemento dos músculos faciais. Elección e estudo da boquilla.
- c) Exercicios de emisión coa boquilla.
- d) Colocación correcta da tuba o do bombardino. Estudos de emisión de son. O ligado.
- e) Principios básicos da dixitación e práctica das distintas combinacións.
- f) Estudo do rexistro medio. Práctica dos harmónicos 2, 3 e 4 de cada posición. Escala de Do M e La m.
- g) Adquisición de hábitos de estudo correctos e eficaces.
- h) Interpretación de pezas e fragmentos musicais sinxelos.

9.1.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin

de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel. Mediante este criterio preténdese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
- e) Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.
- f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.
- g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de

autonomía na lectura dun texto.

- h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común.

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folia de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 1. Criterios de cualificación de 1º de GE

Ponderación	Traballo de aula
	Criterio de avaliación
60%	a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición

	corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel.
	b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada.
	c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual.
	d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
	g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
Ponderación	Audición
	Criterio de avaliación
40%	e) Memorizar (cando proceda) e interpretar fragmentos musicais sinxelos empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido.
	f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.
	h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común

9.1.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo

xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.1.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.1.6 Recursos didácticos

Tuba 1º de Grao Elemental

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e primeira vista.
- Escalas e arpejos de Do M e La m
- Método de tuba:
  - Método de tuba. Brass School 1 - Algar Editorial
- Método de bombardino:
  - Método de bombardino. Brass School 1 - Algar Editorial

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado.
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

- Obras (repertorio orientativo):
  - Easy Tuba Solos The Canadian Brass Book

- “Swansong”
- “Wishbone”-Carol Barrat
- I aixi que es despertaren... - J. Cano
- Learn as you play Trombone & Euphonium (a elixir) - Peter Wastall
- My heart will go on
- Estrellita dónde estás

9.1.7 Secuenciación e temporalización dos contidos

Primeiro trimestre:

- Explicación e desenvolvemento mediante exercicios da respiración diafragmática.
- Elección e colocación da tuba ou do bombardino. Emisión do son.
- Explicación da embocadura e fortalecemento dos músculos faciais.
- Elección da boquilla. Estudos de emisión coa boquilla.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos beizos, emisión do son, flexibilidade, “legato”, articulación e memorización.
- Método de tuba:
  - Método de Tuba. Brass School 1 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
- Método de bombardino:
  - Método de bombardino. Brass School 1 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
  - Unha peza a escoller polo profesor/a.

Segundo trimestre:

- Desenvolvemento da capacidade pulmonar e fortalecemento dos músculos faciais.
- Estudos de emisión coa boquilla e co instrumento.
- Práctica da dixitación. Escala de Do M e La m.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos beizos, emisión do son, flexibilidade, “legato”, articulación e memorización.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 1 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 1 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4

- Unha peza a escoller polo profesor/a.

Terceiro trimestre:

- Desenvolvemento da capacidade pulmonar e fortalecemento dos músculos faciais.
- Estudos de emisión coa boquilla e co instrumento.
- Estudo do rexistro medio.
- Práctica da dixitación. As sete primeiras posicións.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos beizos, emisión do son, flexibilidade, “legato”, articulación e memorización.
- Escalas e arpexos de Do M e La m
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 1 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 1 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Unha peza a escoller polo profesor/a. Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria.

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.2 Curso: 2º de grao elemental

9.2.1 Obxectivos

- a) Adoptar unha posición corporal para que permita respirar con naturalidade.
- b) Adoptar unha correcta colocación do instrumento
- c) Desenvolver o control do aire mediante a respiración diafragmática.
- d) Controlar os músculos que forman a embocadura de maneira que posibilite unha correcta emisión do son.
- e) Demostrar unha sensibilidade auditiva que permita o perfeccionamento continuo da afinación e da calidade sonora.
- f) Coñecer as características e posibilidades sonoras do instrumento e saber utilizalas, tanto na interpretación individual como de conxunto.
- g) Interpretar un repertorio básico.
- h) Adquirir hábitos de estudo correctos e eficaces e mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado.

9.2.2 Contidos

- a) Práctica da respiración diafragmática e fortalecemento dos músculos faciais.
- b) Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados en posicións fixas e intervalos de terceiras picadas e ligadas con boquilla e con instrumento.
- c) Estudos de emisión do son, o ligado, e articulacións sinxelas.
- d) Práctica da postura corporal e a colocación do instrumento.
- e) Práctica das distintas dixitacións. Escalas e arpejos hasta dúas alteracións
- f) Traballo da dinámica forte e piano a través de exercicios e escalas.
- g) Adquisición de hábitos de estudo correctos e eficaces.
- h) Interpretación de pezas e fragmentos musicais e inicio ao adestramento progresivo da memoria e a práctica de conxunto a través de acompañamentos de audio.

9.2.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexeráse por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel. Mediante este criterio preténdese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
- e) Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.
- f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o

“tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

- g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
- h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común..

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folla de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 2. Criterios de cualificación de 2º de GE

Ponderación	Traballo de aula
-------------	-------------------------

	Criterio de avaliación
60%	a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel.
	b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada.
	c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual.
	d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
	g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
Ponderación	Audición
	Criterio de avaliación
40%	e) Memorizar (cando proceda) e interpretar fragmentos musicais sinxelos empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido.
	f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.
	h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común

9.2.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.2.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.2.6 Recursos didácticos

Tuba 2º de Grao Elemental

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e primeira vista.
- Escalas e arpejos hasta dúas alteracións e escala cromática.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 2 - Algar Editorial
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 2 - Algar Editorial

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado.
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Easy Tuba Solos The Canadian Brass Book
- Danza dels Gambosins - Ximo Cano
- Les Hores - Garcia Gazquez, H.
- “When the Saints go Marching in”
- Learn as you play Trombone & Euphonium (a elixir) - Peter Wastall

Bombardino:

- “A Longchamp” - W. van Dorsselaer
- “Out and About”
- “Sad Song”
- “When the Saints go Marching in”
- Trombonica - C. Dachez
- It’s a Small World
- Learn as you play Trombone & Euphonium (a elixir) - Peter Wastall

9.2.7 **Secuenciación e temporalización dos contidos**

Primeiro trimestre:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e primeira vista.
- Escala de Fa M e Re m (natural, harmónica, melódica e oriental) e de Sol M e Mi m. Arpexos respectivos. Utilización de diferentes dinámicas (forte e piano).
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 2 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 2 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
- Unha peza a escoller polo profesor/a.

Segunda avaliación:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e primeira vista.

- Escala de Re M e Si m (natural, harmónica, melódica e oriental) e de Sib m e Sol m. Arpexos respectivos. Utilización da dinámica (forte e piano) e intervalos de terceira picadas.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 2 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 2 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4
- Unha peza a escoller polo profesor/a.

Terceira avaliación:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e primeira vista.
- Repaso das escalas e arpexos hasta dúas alteracións e os seus intervalos de terceira picadas e ligadas. Escala cromática.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 2 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 2 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Unha peza a escoller polo profesor/a. Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria.

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais

9.3 Curso: 3º de grao elemental

9.3.1 Obxectivos

- a) Utilizar o aire mediante a respiración diafragmática e os músculos que forman a embocadura, de maneira que posibilite unha correcta emisión, afinación, articulación e flexibilidade do son.
- b) Saber utilizar os reflexos necesarios para corrixir automaticamente a afinación das notas e a calidade do son.
- c) Coñecer as características do instrumento e sabelas utilizar, dentro das exixencias do nivel, tanto na interpretación individual como na de conxunto.
- d) Demostrar unha sensibilidade auditiva que permita o control da afinación e a procura continua da calidade sonora.
- e) Interpretar un repertorio básico integrado por estudos, pezas e/ou obras representativas de diferentes estilos, dunha dificultade acorde con este nivel.
- f) Adquirir hábitos de estudo correctos e eficaces e mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado.

9.3.2 Contidos

- a) Práctica da relaxación e da respiración para o desenvolvemento da capacidade pulmonar.
- b) Fortalecemento dos músculos faciais e a capacidade pulmonar.
- c) Desenvolvemento da sensibilidade auditiva como premisa para a obtención dunha boa calidade de son.
- d) Estudos de emisión do son, articulacións e dinámicas a través de escalas e arpejos ata 4 alteracións.
- e) Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e picados e con posicións fixas (terceiras, cuartas e quintas).
- f) Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- g) Adquisición de hábitos de estudo correctos e eficaces. Actitude de atención activa e bo comportamento nas clases.
- h) Lectura a vista de obras ou fragmentos sinxelos.
- i) Exercicios, estudos, pezas e obras de repertorio útiles para o desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica do alumnado (práctica de conxunto).

9.3.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexeráse por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel. Mediante este criterio preténdese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
- e) Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.
- f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o

“tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

- g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
- h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común..

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folla de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria..

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 3. Criterios de cualificación de 3º de GE

Ponderación	Traballo de aula
-------------	-------------------------

	Criterio de avaliación
60%	a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel.
	b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada.
	c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual.
	d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
	g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
Ponderación	Audición
	Criterio de avaliación
40%	e) Memorizar (cando proceda) e interpretar fragmentos musicais sinxelos empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido.
	f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.
	h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común

9.3.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.3.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.3.6 Recursos didácticos

Tuba 3º de Grao Elemental

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Escalas e arpejos ata catro alteracións. Escala cromática.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 3 - Algar Editorial
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 3 - Algar Editorial

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado.
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Bagatelles for Tuba - Gordon Jacobs
- Sarabande - G. F. Handel
- Deep Sea Stories - Aletter-Knight
- Elegie - J. Massenet
- Adagio and Allegro - G. P. Telemann
- Introduction to a song - Kees Schoonenbeek

Bombardino:

- 15 Intermediate Classical Solos (a elixir) - Arr. Philip Sparke
- Introduction to a song - Kees Schoonenbeek
- Mazurka - Rimsky Korsakov
- Panis Angelicus - César Franck
- Razz Ma Tazz - Forrest L. Buchtel
- Sarabande - Henri Gagnebin
- Trabajo de Esclavos - A. Peña

9.3.7 Secuenciación e temporalización dos contidos

Primeira avaliación:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e posicións fixas. Intervalos de terceiras e cuartas picadas e ligadas.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e primeira vista.
- Escala de Mib M e Do m (natural, harmónica, melódica e oriental) e de La M e Fa# m. Arpexos respectivos. Utilización de diferentes dinámicas.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 3 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 3 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
- Unha obra a escoller polo profesor/a.

Segunda avaliación:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e posicións fixas. Intervalos de cuartas e quintas picadas e ligadas.
- Escala de Lab M e Fa m (natural, harmónica, melódica e oriental) e de Mi M e Do# m. Arpexos respectivos. Utilización de diferentes dinámicas.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 3 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 3 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4
- Unha obra a escoller polo profesor/a.

Terceira avaliación:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e posicións fixas.
- Repaso das escalas e arpexos hasta catro alteracións e os seus intervalos de terceira, cuarta e quinta picadas e ligadas. Escala cromática.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 3 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 3 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Unha obra a escoller polo profesor/a. Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria.

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.4 Curso: 4º de grao elemental

9.4.1 Obxectivos

- a) Controlar o aire mediante a respiración diafragmática e os músculos que forman a embocadura, de maneira que posibilite unha correcta emisión, afinación, articulación e flexibilidade do son.
- b) Saber utilizar con precisión os reflexos necesarios para corrixir automaticamente a afinación das notas e a calidade do son.
- c) Coñecer as características e as posibilidades sonoras do instrumento e sabelas utilizar, dentro das exixencias do nivel, tanto na interpretación individual como na de conxunto.
- d) Demostrar unha sensibilidade auditiva que permita o control permanente da afinación e o perfeccionamento continuo da calidade sonora.
- e) Interpretar un repertorio básico integrado por estudos, pezas e obras representativas de diferentes estilos, dunha dificultade acorde con este nivel.
- f) Adquirir hábitos de estudo correctos e eficaces e mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado.
- g) Recoñecer aspectos esenciais de obras (temas, frases, seccións, etc.) para unha interpretación consciente a través de audicións de pezas e obras sinxelas.

9.4.2 Contidos

- a) Práctica da relaxación e da respiración para o desenvolvemento da capacidade pulmonar.
- b) Fortalecemento dos músculos faciais e a capacidade pulmonar.
- c) Desenvolvemento da sensibilidade auditiva como premisa para a obtención dunha boa calidade de son.
- d) Estudos de emisión do son, articulacións e dinámicas a través de escalas e arpejos ata 6 alteracións.
- e) Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e picados e con posicións fixas (terceiras, cuartas e quintas).
- f) Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- g) Adquisición de hábitos de estudo correctos e eficaces. Actitude de atención activa e bo comportamento nas clases.
- h) Lectura a vista de obras ou fragmentos sinxelos.
- i) Exercicios, estudos e obras de repertorio útiles para o

desenvolvemento conxunto da capacidade musical e técnica do alumnado (práctica de conxunto e preparación para a proba de acceso ao grao profesional)

- j) Iniciación á comprensión das estruturas musicais (temas, frases, seccións, etc.) para unha interpretación consciente a través de audicións de pezas ou obras sinxelas.

9.4.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexeráse por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel. Mediante este criterio pretendese avaliar o dominio da respiración e a postura evitando tensións innecesarias.
- b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada. Este criterio pretende valorar a capacidade do alumnado para manter unha correcta embocadura facendo un uso adecuado dos músculos faciais que interveñen na formación da mesma.
- c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio pretende verificar que o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita progresar adecuadamente.
- d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu

nivel.

- e) Memorizar e interpretar fragmentos musicais empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido. Este criterio pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.
- f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.
- g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
- h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común.
- i) Describir logo dunha audición os trazos característicos das obras escoitadas. Con este criterio, preténdese avaliar a capacidade para percibir e relacionar cos coñecementos adquiridos os aspectos esenciais de obras que o alumnado poida entender segundo o seu nivel de desenvolvemento cognitivo e afectivo, aínda que non as interprete por seren novas para el ou por resultaren aínda inabordables pola súa dificultade técnica.

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas cla-

ses, así como a folia de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 4. Criterios de cualificación de 4º de GE

Ponderación	Traballo de aula
	Criterio de avaliación
60%	a) Mostrar unha correcta respiración mantendo a relaxación e unha posición corporal adecuada para garantir a saúde postural, así como, unha correcta execución instrumental acorde coas exixencias do nivel.
	b) Desenvolver unha correcta embocadura mantendo unha posición e tonicidade muscular adecuada.
	c) Mostrar nos estudos e no repertorio a capacidade de aprendizaxe progresiva individual.
	d) Poñer de manifesto a correcta evolución da calidade do son. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado mostra o coñecemento do funcionamento do instrumento e utiliza adecuadamente a sensibilidade auditiva na interpretación do repertorio adecuado ao seu nivel.
	g) Ler textos sinxelos a primeira vista. Este criterio pretende constatar a capacidade do alumnado para desenvolverse con certo grado de autonomía na lectura dun texto.
	j) Describir logo dunha audición os trazos característicos das obras escoitadas. Con este criterio, preténdese avaliar a capacidade para percibir e relacionar cos coñecementos adquiridos os aspectos esenciais de obras que o alumnado poida entender segundo o seu nivel de desenvolvemento cognitivo e afectivo, aínda que non as interprete por seren novas para el ou por resultaren aínda inabordables pola súa dificultade técnica.
Ponderación	Audición
	Criterio de avaliación
40%	e) Memorizar (cando proceda) e interpretar fragmentos musicais sinxelos empregando a medida, afinación, articulación e fraseo adecuado ao seu contido.
	f) Interpretar obras ou pezas adecuadas ao seu nivel. Este criterio pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o “tempo”, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

h) Participar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa afinación, precisión rítmica, dinámica, etc., á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común
---

9.4.4 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 15 minutos, nin superior a 30 minutos.

9.4.5 Recursos didácticos

Tuba 4º de Grao Elemental

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Escalas e arpejos ata seis alteracións. Escala cromática.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 4 - Algar Editorial
- Método de bombardino: Método de Bombardino. Brass School 4 - Algar Editorial

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado.
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Air & Bourree - J. S. Bach
- Egotistical Elephant - D. Hartzell
- Two Pieces - Don Haddad
- Sonatina De Invierno - Cano, R.
- Ariaso du Roi René - P.I. Tchaikowsky
- Andante and Allegro - G. P. Telemann

Bombardino:

- West! – Ángel García
- Cantinela - Handel arr. F. L. Butchtel
- Après un reve - Fauré arr. S. Mead
- Aria from Suite N° 3 in D - Bach arr. Richard Fote
- Trombonaria - J. Brouquieres
- Walthers' Price Song - Wagner arr. F. L. Butchtel
- El Repartidor de Periódicos - A. Peña
- Autumn Afternoon - D. Uber

9.4.6 Secuenciación e temporalización dos contidos

Primeira avaliación

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e posicións fixas. Intervalos de sextas e sétimas picadas e ligadas.
- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade, legato, articulación, memorización e primeira vista.
- Escala de Reb M e Sib m (natural, harmónica, melódica e oriental) e de Si M e Sol# m. Arpexos respectivos. Utilización de diferentes dinámicas.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 4 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 4 - Algar Editorial: Unidade 1 e 2
- Unha obra a escoller polo profesor/a.

Segunda avaliación:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e posicións fixas. Intervalos de sextas e sétimas picadas e ligadas.
- Escala de Solb M e Mib m (natural, harmónica, melódica e oriental) e de Fa# M e Re# m. Arpexos respectivos. Utilización de diferentes dinámicas.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 4 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 4 - Algar Editorial: Unidade 3 e 4
- Unha obra a escoller polo profesor/a.

Terceira avaliación:

- Estudo da boquilla e a emisión do son. Práctica de exercicios de posicións fixas e do ligado.
- Desenvolvemento da flexibilidade dos beizos coa práctica de intervalos ligados e posicións fixas.
- Repaso das escalas e arpexos hasta seis alteracións e os seus intervalos de terceira, cuarta, quinta, sextas e sétimas picadas e ligadas. Escala cromática.
- Método de tuba: Método de Tuba. Brass School 4 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Método de bombardino: Método de bombardino. Brass School 4 - Algar Editorial: Unidade 5 e 6
- Unha obra a escoller polo profesor/a. Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria.

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.5 Curso: 1º de grao profesional

9.5.1 Obxectivos

- a) Dominar a técnica (tódalas escalas e arpexos, escala cromática e intervalos) e iniciar o estudo das posibilidades sonoras e expresivas da tuba ou do bombardino.
- b) Utilizar os coñecementos musicais e a técnica traballada ata este curso para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dicitación, articulación, fraseo e afinación.
- c) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos, de dificultade adecuada a este nivel.
- d) Coñecer dunha forma básica as convencións interpretativas vixentes nos distintos períodos da historia da música e mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.
- e) Practicar a música de conxunto, en formacións camerísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquestra en obras, de dificultade adecuada a este nivel.
- f) Adquirir e aplicar ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria a través do estudo das tonalidades e as obras do curso.
- g) Desenvolver a capacidade de lectura á primeira vista a través de estudos e obras, e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- h) Mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado, desenvolver hábitos de estudo eficaces, capacidade de autocrítica e participar nas actividades programadas.

9.5.2 Contidos

- a) Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión do instrumento. Tódalas escalas M. e m e arpexos de memoria en tódalas súas modalidades
- b) Estudo do rexistro agudo. Escala cromática. Intervalos de terceira, cuarta, quinta, sexta, sétima, picados e ligados.
- c) Afondamento en todo o referente á articulación.
- d) Estudo do perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica. Notas pedais.
- e) Iniciación ao estudo de ornamentos (trinos)
- f) Traballo dos elementos que interveñen no fraseo musical: obras de estudo propostas nos recursos.

- g) Adestramento da memoria e práctica da lectura a vista.
- h) Procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento traballado no curso.
- i) Estudo da literatura solista do instrumento adecuada a este curso.
- j) Hábitos de estudo correctos e eficaces e valoración da actitude o comportamento e a participación nas actividades programadas.

9.5.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese

avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.

- e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación. Mediante este criterio preténdese avaliar a interpretación pública dunha obra.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.

- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folia de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Innda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 5. Criterios de cualificación de 1º GP

Ponderación	Traballo de aula
	Criterios de avaliación
60%	a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental
	b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento.
	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen deslizar os aspectos técnicos dos musicais.
	d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen deslizar os aspectos técnicos dos musicais.
	e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento
	f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos.
	i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a

	historia e o repertorio do instrumento.
Ponderación	Audición
	Criterios de avaliación
40%	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente.
	h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación.
	j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo.
	k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical.

9.5.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.5.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.5.6 Recursos didácticos

Tuba 1º de Grao Profesional

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade e posición fixa, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Escalas e arpejos en tódalas tonalidades. Escala cromática.
- Métodos de tuba:
- ARBAN Complete Method for the Tuba (Transcribed and Edited by Jerry Young & Wesley Jacobs)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) G. Concone (Tuba: edit. Wesley Jacobs).
- Métodos de bombardino:
- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium by Joseph Alessi and Brian Bowman (Edited by Wesley Jacobs)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) G. Concone (Bombardino: edid. John Korak).

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado:
 (Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Call Of the River - J. Harmon
- Sonatina Classica - N. Troje-Miller
- Style Studies (a elixir) - Patrick Sheridan
- His majesty the Tuba - Robert Dowling
- Six Studies in English Folk-Song - R. V. Williams

- Praeludium and Fughetta - A. Stoutamire

Bombardino:

- Barcarolle - Hoffmann arr. S Mead
- El Repartidor de Periódicos - Antonio Peña
- Serenade from Student Prince - S. Romberg
- Divertimento - Haydn arr. D. Little
- Liebesleid - F. Kreisler
- Andante - A. Tchérenine
- Concertino Petite - J. Cimerá
- Pequenas Variacións - Margarita Viso

9.5.7 Secuenciación e temporalización dos contidos

Primeira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas en tódalas tonalidades. Arpexos respectivos e escala cromática.
- Estudo do rexistro agudo: intervalos de terceira, cuarta e quinta, picados e ligados.
- Notas pedais e iniciación aos trinos.
- ARBAN (Bombardino) Complete Method for Trombone & Euphonium:
  - Páx. 92 (exercicios 10 e 11)
  - Páx. 154 (exercicios 28 e 29)
  - Páx. 161 (exercicio 48)
- ARBAN (Tuba) Complete Method for the Tuba:
  - Páx. 85 (exercicios 10 e 11)
  - Páx. 140 (exercicios 28 e 29)
  - Páx. 147 (exercicio 48)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) (Nº 1 e 2) G. Concone
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Segunda avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas en tódalas tonalidades. Arpexos respectivos e escala cromática. Utilización de diferentes articulacións.

- Estudo do rexistro agudo: intervalos de quinta e sexta, picados e ligados.
- Notas pedais e os trinos.
- ARBAN (Bombardino) Complete Method for Trombone & Euphonium:
  - Páx. 93 (exercicios 12 e 13)
  - Páx. 155 (exercicios 30 e 31)
  - Páx. 162 (exercicio 49)
- ARBAN (Tuba) Complete Method for the Tuba:
  - Páx. 85 (exercicios 12 e 13)
  - Páx. 141 (exercicios 30 e 31)
  - Páx. 148 (exercicio 49)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) (Nº 3 e 4) G. Concone
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso.

Terceira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas en tódalas tonalidades. Arpexos respectivos e escala cromática. Utilización de diferentes articulacións.
- Estudo do rexistro agudo: intervalos de sexta e sétima, picados e ligados.
- Notas pedais e os trinos.
- Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica.
- ARBAN (Bombardino) Complete Method for Trombone & Euphonium:
  - Páx. 93 (exercicios 14 e 15)
  - Páx. 156 (exercicios 32 e 33)
  - Páx. 166 (exercicio 53)
- ARBAN (Tuba) Complete Method for the Tuba:
  - Páx. 86 (exercicios 14 e 15)
  - Páx. 141 (exercicios 32 e 33)
  - Páx. 152 (exercicio 53)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) (Nº 6 e 7) G. Concone
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso.

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.6 Curso: 2º de grao profesional

9.6.1 Obxectivos

- a) Dominar a técnica (tódalas escalas e arpexos, escala cromática e intervalos) e iniciar o estudo das posibilidades sonoras e expresivas da tuba ou do bombardino.
- b) Utilizar os coñecementos musicais e a técnica traballada ata este curso para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dicitación, articulación, fraseo e afinación.
- c) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos, de dificultade adecuada a este nivel.
- d) Coñecer dunha forma básica as convencións interpretativas vixentes nos distintos períodos da historia da música e mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.
- e) Practicar a música de conxunto, en formacións camerísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquestra en obras, de dificultade adecuada a este nivel.
- f) Adquirir e aplicar ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria a través do estudo das tonalidades e as obras do curso.
- g) Desenvolver a capacidade de lectura á primeira vista a través de estudos e obras, e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- h) Mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado, desenvolver hábitos de estudo eficaces, capacidade de autocrítica e participar nas actividades programadas.

9.6.2 Contidos

- a) Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión do instrumento. Escalas M. e m. en tódalas tonalidades, coas súas arpexos e de memoria.
- b) Estudo do rexistro agudo. Escala cromática. Intervalos de terceira, cuarta, quinta, sexta, sétima, picados e ligados.
- c) Afondamento en todo o referente á articulación.
- d) Estudo do perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica. Notas pedais.
- e) Iniciación ao estudo de ornamentos (trinos).
- f) Traballo dos elementos que interveñen no fraseo musical: obras de estudo propostas nos recursos.

- g) Adestramento da memoria e práctica da lectura a vista.
- h) Procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento traballado no curso.
- i) Estudo da literatura solista do instrumento adecuada a este curso.
- j) Hábitos de estudo correctos e eficaces e valoración da actitude o comportamento e a participación nas actividades programadas.

9.6.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexeráse por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese

avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.

- e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación. Mediante este criterio preténdese avaliar a interpretación pública dunha obra.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto. .

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.

- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folia de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

Criterios de cualificación de 2º GP. Relación cos criterios de avaliación, O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 6. Criterios de cualificación de 2º GP

Ponderación	Traballo de aula
	Criterios de avaliación
60%	a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental
	b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento.
	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento
	f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos.

	i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.
Ponderación	Audición
	Criterios de avaliación
40%	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente.
	h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación.
	j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo.
	k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical.

9.6.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.6.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.6.6 Recursos didácticos

Tuba 2º de Grao Profesional

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade e posición fixa, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Escalas e arpejos en tódalas tonalidades. Escala cromática.
- Métodos de tuba:
- ARBAN Complete Method for the Tuba (Transcribed and Edited by Jerry Young & Wesley Jacobs)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) G. Concone (Tuba: edit. Wesley Jacobs).
- Métodos de bombardino:
- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium by Joseph Alessi and Brian Bowman (Edited by Wesley Jacobs)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) G. Concone (Bombardino: edid. John Korak).

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado:
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Nocturno Op 7 - Franz Strauss
- Prelude and Allegretto - Telemann arr. L. W. Chidester

- Suite for tuba - Don Haddad
- Sonata nº7 - Haydn arr. R. Bowles
- Yorkshire Ballad - J. Barnes
- Suite nº 2 (Jesse Suite) - A. Wilder

Bombardino:

- The Return - J. Hartmann
- Rhapsody for euphonium - J. Curnow
- Polka Caprice - J. Cimera
- Yorkshire Ballad - J. Barnes
- Danza española - D. Uber
- Kartob Buretít - Philippe Rose
- Scherzo - Margarita Viso
- 6 Sonatas - B. Marcello (a elixir)

9.6.7 **Secuenciación e temporalización dos contidos**

Primeira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, e cos respectivos arpejos. Escala cromática.
- Estudo do rexistro agudo: intervalos de terceira, cuarta e quinta, picados e ligados.
- Estudos de triplo picado e dobre picado.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- ARBAN (Bombardino) Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 101 (exercicio 1), Páx. 175 (exercicios 1 e 2), Páx. 197 (exercicio 77 e 78)
- ARBAN (Tuba) Complete Method for the Tuba: Páx. 92 (exercicio 1), Páx. 160 (exercicios 1 e 2), Páx. 181 (exercicio 77 e 78)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) (Nº 9 e 10) G. Concone
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Segunda avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes

modalidades, cos respectivos arpejos e utilizando diferentes articulacións. Escala cromática.

- Estudo do rexistro agudo: intervalos de sexta e sétima, picados e ligados.
- Estudos de triplo picado e dobre picado.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- ARBAN (Bombardino) Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 102 (exercicio 2) , Páx. 175 (exercicios 3 e 4), Páx. 197 (exercicio 79 e 80)
- ARBAN (Tuba) Complete Method for the Tuba: Páx. 93 (exercicio 2), Páx. 161 (exercicios 3 e 4), Páx. 182 (exercicio 79 e 80)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) (Nº 11 e 12) G. Concone
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso.

Terceira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e utilizando diferentes articulacións.. Escala cromática.
- Estudo do rexistro agudo: intervalos de oitavas, picados e ligados.
- Estudos de triplo picado e dobre picado.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica.
- ARBAN (Bombardino) Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 103 (exercicio 3), Páx. 178 (exercicios 11 e 13), Páx. 199 (exercicio 85 e 88)
- ARBAN (Tuba) Complete Method for the Tuba: Páx. 94 (exercicio 3), Páx. 163 (exercicios 11 e 13), Páx. 183 (exercicio 85 e 88)
- The Complete Solfeggi (Fifteen Vocalises) (Nº 13 e 14) G. Concone
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso.

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.7 Curso: 3º de grao profesional

9.7.1 Obxectivos

- a) Dominar a técnica (escalas, arpejos, escala cromática e intervalos) de todas as tonalidades e respectivas modalidades e afondar no estudo das posibilidades sonoras e expresivas da tuba ou do bombardino.
- b) Utilizar os coñecementos musicais e a técnica traballada ata este curso para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dactilación, articulación, fraseo e afinación.
- c) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos, de dificultade adecuada a este nivel.
- d) Coñecer as diversas convencións interpretativas viventes nos distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- e) Practicar a música de conxunto, en formacións camerísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquestra ou banda, en obras de dificultade adecuada a este nivel.
- f) Adquirir e aplicar ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria a través do estudo das tonalidades e as obras do curso.
- g) Desenvolver a capacidade de lectura á primeira vista a través de estudos e obras, e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- h) Mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado, desenvolver hábitos de estudo eficaces, capacidade de autocrítica e participar nas actividades programadas.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.

9.7.2 Contidos

- a) Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión do instrumento. Escalas M. e m, arpejos de memoria en todas as tonalidades e respectivas modalidades; incrementando o pulso a través do metrónomo e procurando unha maior claridade e sincronismo nas distintas articulacións.
- b) Estudo do rexistro agudo. Arpejos e harmónicos naturais picados e ligados.
- c) Afondamento en todo o referente á articulación. Estudo do dobre e triplo picado.

- d) Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica. Práctica das notas pedais e práctica dos intervalos de 3^a, 4^a, 5^a, 6^a, 7^a, 8^a, 9^a e 10^a, picados e ligados.
- e) Estudo dos ornamentos (trinos, mordentes, apoiaturas e grupetos).
- f) Traballo de todos os elementos que interveñen no fraseo musical das obras e os pasaxes orquestrais traballados no curso: liña, cor e expresión adecuándoos aos diferentes estilos, con especial atención ao seu estudo nos tempos lentos.
- g) Adestramento da memoria, práctica da lectura a vista.
- h) Procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento traballado no curso.
- i) Estudo da literatura solista do instrumento adecuada a este curso.
- j) Hábitos de estudo correctos e eficaces e valoración da actitude o comportamento e a participación nas actividades programadas.

9.7.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do

funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.

- c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
- e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.

- k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folla de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 7. Criterios de cualificación de 3º GP

Ponderación	Traballo de aula
	Criterios de avaliación
60%	a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental
	b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento.

	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento
	f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos.
	i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.
Ponderación	Audición
	Criterios de avaliación
40%	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente.
	h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación.
	j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo.
	k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical.

9.7.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de todas as materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo

xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.7.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.7.6 Recursos didácticos

Tuba 3º de Grao Profesional

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade e posición fixa, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Estudos de triplo picado e dobre picado.
- Escalas e arpejos en tódalas tonalidades.

Métodos de tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba (Transcribed and Edited by Jerry Young & Wesley Jacobs)
- 43 Bell Canto Studies M. Bordogni edit. Chester Roberts
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich

Métodos de bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium by Joseph Alessi and Brian Bowman (Edited by Wesley Jacobs)

- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut)
- 31 Études Brillantes M. Blegier

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado:
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Serenade from Student Prince - S. Romberg
- Sonatina - J. Boda
- Suite for tuba - V. Nelhybel
- Suite for tuba and piano - C. M. Butts
- Sonata nº 5 in C - Marcello arr. D. Little/B. Nelson
- Tuba Suite - Gordon Jacobs

Bombardino:

- Panache - R. Dewhurst
- Dance of the Blue Bear - Philippe Rose
- Intro & Serenade - J.E.Barat
- Muiñeira - Margarita Viso
- Reminiscences de Navare - J.E.Barat
- Song for Ina - Philip Sparke
- 6 Sonatas - B. Marcello (a elixir)

9.7.7 **Secuenciación e temporalización dos contidos**

Primeira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, e cos respectivos apexos.
- Estudo dos intervalos de terceira, cuarta e quinta, picados e ligados prestando atención na igualdade sonora e tímbrica entre os distintos rexistros.
- Estudos de triplo picado e dobre picado.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- Tuba:
- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 127 (exercicio 1), Páx. 164 (exercicios 15 e 17), Páx. 184 (exercicio 90 e 93)

- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 1 e 2)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 1 e 2)
- Bombardino:
- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 139 (exercicio 1), Páx. 179 (exercicios 15 e 17), Páx. 200 (exercicio 90 e 93)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 1 e 2)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 1 e 2)
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Segunda avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e utilizando diferentes articulacións.
- Estudo dos intervalos de sexta, sétima e oitava, picados e ligados, prestando atención á igualdade sonora e tímbrica.
- Estudos de triplo picado e dobre picado.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- Tuba:
- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 128 (exercicio 2) , Páx. 165 (exercicios 21 e 25), Páx. 185 (exercicio 94 e 97)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 3 e 4)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 3 e 4)
- Bombardino:
- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 140 (exercicio 2), Páx. 181 (exercicios 21 e 25), Páx. 201 (exercicio 94 e 97)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 3 e 4)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 3 e 4)
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Terceira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e utilizando diferentes articulacións.
- Estudo dos intervalos de 9ª e 10ª, picados e ligados, prestando atención á igualdade sonora e tímbrica.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- Estudos de triplo picado e dobre picado.
- Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica.
- Tuba:
  - ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 129 (exercicio 3), Páx. 166 (exercicios 26 e 36), Páx. 186 (exercicio 100 e 107)
  - 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 5 e 6)
  - 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 5 e 6)
- Bombardino:
  - ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 141 (exercicio 3), Páx. 182 (exercicios 26 e 36), Páx. 202 (exercicio 100 e 107)
  - Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 5 e 6)
  - 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 5 e 6)
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.8 Curso: 4º de grao profesional

9.8.1 Obxectivos

- a) Dominar a técnica (escalas, arpejos, escala cromática e intervalos) de todas as tonalidades e respectivas modalidades e afondar no estudo das posibilidades sonoras e expresivas da tuba ou do bombardino.
- b) Utilizar os coñecementos musicais e a técnica traballada ata este curso para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dactilación, articulación, fraseo e afinación.
- c) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos, de dificultade adecuada a este nivel.
- d) Coñecer as diversas convencións interpretativas viventes nos distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- e) Practicar a música de conxunto, en formacións camerísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquestra en obras, de dificultade adecuada a este nivel.
- f) Adquirir e aplicar ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria a través do estudo das tonalidades e as obras do curso.
- g) Desenvolver a capacidade de lectura á primeira vista a través de estudos e obras, e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- h) Mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado, desenvolver hábitos de estudo eficaces, capacidade de autocrítica e participar nas actividades programadas.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.

9.8.2 Contidos

- a) Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión do instrumento. Escalas M. e m e arpejos de memoria en todas as tonalidades e respectivas modalidades; incrementando o pulso a través do metrónomo e procurando unha maior claridade e sincronismo nas distintas articulacións.
- b) Estudo do rexistro agudo. Arpejos e harmónicos naturais picados e ligados.
- c) Afondamento en todo o referente á articulación. Estudo do dobre e triplo picado.

- d) Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica. Práctica dos intervalos de 3^a, 4^a, 5^a, 6^a, 7^a e 8^a en tódalas tonalidades. Estudo das notas pedais.
- e) Estudo dos ornamentos (trinos, mordentes, apoiaturas e grupetos).
- f) Traballo de todos os elementos que interveñen no fraseo musical das obras e os pasaxes orquestrais traballados no curso: liña, cor e expresión adecuándoos aos diferentes estilos, con especial atención ao seu estudo nos tempos lentos.
- g) Adestramento da memoria, práctica da lectura a vista e práctica de conxunto, a través do estudo de escalas, arpejos, estudos e obras programadas no curso.
- h) Procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento traballado no curso.
- i) Estudo da literatura solista do instrumento adecuada a este curso.
- j) Hábitos de estudo correctos e eficaces e valoración da actitude o comportamento e a participación nas actividades programadas.

9.8.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criteria de avaliación

- a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das

posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.

- c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
- e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.
- j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para

aplicar os criterios estéticos correspondentes.

- k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregarase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folla de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 8. Criterios de cualificación de 4º GP

Ponderación	Traballo de aula
	Criterios de avaliación
60%	a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental
	b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades

	sonoras do instrumento.
	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento
	f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos.
	i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.
Ponderación	Audición
	Criterios de avaliación
40%	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente.
	h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación.
	j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo.
	k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical.

9.8.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo

xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.8.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.8.6 Recursos didácticos

Tuba 4º de Grao Profesional

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade e posición fixa, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Escalas, arpejos e liñas melódicas en tódalas tonalidades.

Métodos de tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba (Transcribed and Edited by Jerry Young & Wesley Jacobs)
- 43 Bell Canto Studies M. Bordogni edit. Chester Roberts
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich

Métodos de bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium by Joseph Alessi and Brian Bowman (Edited by Wesley Jacobs)

- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut)
- 31 Études Brillantes M. Blegier

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado:
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Concertino - A. Frackenpohl
- Andante - A. Tchérenine
- Andante and Allegro – Telemann
- Vocalise - S. Rachmaninoff
- Sonatina - H. Stevens
- Sonata in A m - Vivaldi arr. R. Winston Morris

Bombardino:

- Morceau Symphonique - A. Guilmant
- Elégie - Gabriel Fauré
- Rhapsody - K. Schoonenbeek
- Concierto - Rimsky-Korsakov
- Tríptico - A. Montes
- El día que se apague la luz de nuestros ojos - JuanDa Romero
- 6 Sonatas - B. Marcello (a elixir)

9.8.7 **Secuenciación e temporalización dos contidos**

Primeira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión da tuba o do bombardino: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e introducindo diferentes articulacións.
- Estudo dos intervalos de terceira, cuarta, quinta e sexta, picados e ligados prestando atención na igualdade sonora e tímbrica entre os distintos rexistros.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 306 (exercicio 1)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 7 e 8)

- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 7 e 8)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 323 (exercicio 1)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 7 e 8)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 7 e 8)
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Segunda avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión da tuba o do bombardino: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos, desenvolvendo a velocidade, a emisión e a articulación en todo o rexistro.
- Estudo dos intervalos de 7ª, 8ª, 9ª e 10ª, picados e ligados, prestando atención á igualdade sonora e tímbrica entre os distintos rexistros.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 308 (exercicio 2)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 9 e 10)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 9 e 10)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 325 (exercicio 2)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 9 e 10)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 9 e 10)
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Terceira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e utilizando diferentes articulacións.
- Estudo de tódolos intervalos, picados e ligados, prestando atención á igualdade sonora e tímbrica.

- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 310 (exercicio 3)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 11 e 12)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 11 e 12)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 326 (exercicio 3)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 11 e 12)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 11 e 12)
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren mais adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.9 Curso: 5º de grao profesional

9.9.1 Obxectivos

- a) Dominar no seu conxunto a técnica (escalas, arpejos, escalas cromáticas, intervalos, articulacións, etc) de tódalas tonalidades e respectivas modalidades e afondar no estudo das posibilidades sonoras e expresivas da tuba ou do bombardino.
- b) Utilizar con autonomía os coñecementos musicais e a técnica traballada ata este curso para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dixitación, articulación, fraseo, afinación, carácter, etc.
- c) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos, de dificultade adecuada a este nivel.
- d) Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes nos distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- e) Practicar a música de conxunto, en formacións camerísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquestra o Banda, en obras de dificultade adecuada a este nivel.
- f) Adquirir e aplicar ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria a través do estudo das tonalidades e as obras do curso.
- g) Desenvolver a capacidade de lectura á primeira vista a través de estudos e obras, e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- h) Mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado, desenvolver hábitos de estudo eficaces, capacidade de autocrítica e participar nas actividades programadas.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.

9.9.2 Contidos

- a) Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión do instrumento. Escalas M. e m e arpejos de memoria en tódalas tonalidades e respectivas modalidades; incrementando o pulso a través do metrónomo e procurando unha maior claridade e sincronismo nas distintas articulacións.
- b) Estudo do rexistro agudo. Arpejos, harmónicos naturais (glissandos) picados e ligados.
- c) Afondamento en todo o referente á articulación: Estudo do dobre e triplo picado desenvolvendo a velocidade.

- d) Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica. Práctica dos intervalos de 3^a, 4^a, 5^a, 6^a, 7^a e 8^a en tódalas tonalidades, picados e ligados, e a práctica das notas pedais.
- e) Estudo dos ornamentos (trinos, mordentes, apoiaturas e grupetos).
- f) Traballo de todos os elementos que interveñen no fraseo musical das obras e os pasaxes orquestrais traballados no curso: liña, cor e expresión adecuándoos aos diferentes estilos, con especial atención ao seu estudo nos tempos lentos.
- g) Adestramento da memoria, práctica da lectura a vista e práctica de conxunto, a través do estudo de escalas, arpejos, estudos e obras programadas no curso.
- h) Procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento traballado no curso.
- i) Estudo da literatura solista do instrumento adecuada a este curso.
- j) Hábitos de estudo correctos e eficaces e valoración da actitude o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- k) Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.
- l) Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas graffas e efectos.
- m) Estudo teórico de instrumentos afíns.

9.9.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás

- exixencias da execución instrumental. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
  - c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
  - d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
  - e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
  - f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
  - g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
  - h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.
  - i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu

proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

- j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar dúas pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folla de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 9. Criterios de cualificación de 5º GP

Ponderación	Traballo de aula
	Criterios de avaliación
60%	a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental
	b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento.
	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento
	f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos.
	i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.
Ponderación	Audición
	Criterios de avaliación
40%	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente.
	h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación.
	j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo.
	k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical.

9.9.4 Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

9.9.5 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación de ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.9.6 Recursos didácticos

Tuba 5º curso de Grao Profesional

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade e posición fixa, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Escalas, arpejos e liñas melódicas en tódalas tonalidades.

Métodos de tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba (Transcribed and Edited by Jerry Young & Wesley Jacobs)

- 43 Bell Canto Studies M. Bordogni edit. Chester Roberts
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich
- 12 Estudos Especiais O. Maenz

Métodos de bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium by Joseph Alessi and Brian Bowman (Edited by Wesley Jacobs)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut)
- 31 Études Brillantes M. Bleger
- 1ª Suite para Cello de J. S. Bach

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado:
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Serenade nº 12 - V. Persichetti
- Rumanian Dance nº 2 - D. Ionel
- Concerto in one Movement nº 1 - A. Levedev
- Sonata for tuba and piano - A. Wilder
- La Veu de la Tuba - Ferrer Ferran
- Andante and Rondo - A. Capuzzi

Bombardino:

- Fantasy - P. Sparke
- Endearing young Charms - S. H. Boddington
- Varied Mood - R. Woodfield
- Sonata Nº1 - A. Vivaldi
- Andante and Rondo - A. Capuzzi
- Contradanza - Paquito D´Rivera
- Impresions - A. Álvarez
- L'elefantet - Joan S. Mont

9.9.7 **Secuenciación e temporalización dos contidos**

Primeira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión da tuba o do bombardino: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e e

menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e introducindo diferentes articulacións.

- Estudo de tódolos intervalos, picados e ligados prestando atención na igualdade sonora e tímbrica entre os distintos rexistros.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 312 (exercicio 4)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 13 e 14)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 13 e 14)
- 12 Estudios Especiais O. Maenz (Nº 1)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 328 (exercicio 4)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 13 e 14)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 13 e 14)
- 1ª Suite para Cello de J. S. Bach
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Segunda avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión da tuba o do bombardino: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos, desenvolvendo a velocidade, a emisión e a articulación en todo o rexistro.
- Estudo de tódolos intervalos, picados e ligados prestando atención na igualdade sonora e tímbrica entre os distintos rexistros.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 314 (exercicio 5)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 15 e 16)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 15 e 16)
- 12 Estudios Especiais O. Maenz (Nº 2)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 330 (exercicio 5)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 15 e 16)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 15 e 16)
- 1ª Suite para Cello de J. S. Bach
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Terceira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e utilizando diferentes articulacións.
- Estudo de tódolos intervalos, picados e ligados, prestando atención á igualdade sonora e tímbrica.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 316 (exercicio 6)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 17 e 18)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 17 e 18)
- 12 Estudios Especiais O. Maenz (Nº 3)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 331 (exercicio 6)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 17 e 18)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 17 e 18)
- 1ª Suite para Cello de J. S. Bach
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

9.10 Curso: 6º de grao profesional

9.10.1 Obxectivos

- a) Dominar no seu conxunto a técnica (escalas, arpejos, escalas cromáticas, intervalos, articulacións, etc.) de todas as tonalidades e respectivas modalidades e afondar no estudo das posibilidades sonoras e expresivas da tuba ou do bombardino.
- b) Utilizar con autonomía os coñecementos musicais e a técnica traballada ata este curso para solucionar cuestións relacionadas coa interpretación: dicitación, articulación, fraseo, afinación, carácter, etc.
- c) Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas das diversas épocas e estilos, de dificultade adecuada a este nivel.
- d) Coñecer as diversas convencións interpretativas viventes nos distintos períodos da historia da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- e) Practicar a música de conxunto, en formacións camerísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquestra o banda, en obras de dificultade adecuada a este nivel.
- f) Adquirir e aplicar ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria a través do estudo das tonalidades e as obras do curso.
- g) Desenvolver a capacidade de lectura á primeira vista a través de estudos e obras, e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- h) Mostrar unha actitude de atención activa nas explicacións do profesorado, desenvolver hábitos de estudo eficaces, capacidade de autocrítica e participar nas actividades programadas.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.

9.10.2 Contidos

- a) Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión do instrumento. Escalas M. e m e arpejos de memoria en todas as tonalidades e respectivas modalidades; incrementando o pulso a través do metrónomo e procurando unha maior claridade e sincronismo nas distintas articulacións.
- b) Estudo do rexistro agudo. Arpejos, harmónicos naturais (glissandos) picados e ligados.
- c) Afondamento en todo o referente á articulación: Estudo do dobre e triplo picado desenvolvendo a velocidade.

- d) Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica. Práctica de tódolos intervalos en tódalas tonalidades.
- e) Estudo dos ornamentos (trinos, mordentes, apoiaturas e grupetos).
- f) Traballo de todos os elementos que interveñen no fraseo musical das obras e os pasaxes orquestrais traballados no curso: liña, cor e expresión adecuándoos aos diferentes estilos, con especial atención ao seu estudo nos tempos lentos.
- g) Adestramento da memoria, práctica da lectura a vista e práctica de conxunto, a través do estudo de escalas, arpejos, estudos e obras programadas no curso.
- h) Procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento traballado no curso.
- i) Estudo da literatura solista do instrumento adecuada a este curso.
- j) Hábitos de estudo correctos e eficaces e valoración da actitude o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- k) Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.
- l) Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.
- m) Estudo teórico de instrumentos afíns.

9.10.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexerase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de cualificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sen limitarse unicamente á cualificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exigencias da execución instrumental. Con este criterio

preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.

- b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía e competencia do estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo e a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos.
- e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura á primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e á capacidade de autocrítica, así como a actitude, o comportamento e a participación nas actividades programadas.
- g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro delas.
- h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel demostrando unha correcta calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madurez da súa personalidade artística.
- i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento. Mediante este

criterio valorarase en que medida o alumnado incorpora no seu proceso de aprendizaxe os resultados na procura de documentación contrastándoos cos seus propios coñecementos técnicos e musicais.

- j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.

Mínimos esixibles

- Demostrar unha posición corporal correcta co instrumento.
- Demostrar unha correcta técnica respiratoria, embocadura e emisión do son.
- Interpretar axeitadamente, con calidade sonora e afinación, o 50% dos aspectos técnicos (escalas, arpejos, etc.) e dos estudos programados no curso.
- Interpretar un recital de obras ou pezas de distintas épocas e estilos acordes ao nivel do curso, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística, cunha duración aproximada de 30 minutos, na que deberán estar presentes, alomenos, dous membros de Departamento de Vento Metal. Así mesmo deberá presentar un programa de mán que conteña o repertorio a interpretar e notas ao programa sobre as obras, compositores e intérpretes.

Procedementos e ferramentas de avaliación

- Empregarase como procedemento a observación directa do alumnado valorando o rendemento do traballo nas clases, controles, probas, así como as audicións.
- Como ferramentas de avaliación empregárase o caderno de aula, onde quedará recollida a información e a valoración do traballo nas clases, así como a folla de avaliación que utilizarase para valorar audicións, probas e calibracións (adxunta no apartado 12.4 de Anexos da presente programación). Poderase utilizar gravacións de audio e vídeo como ferramenta de avaliación complementaria.

Criterios de cualificación

O alumnado será cualificado en función do logro dos criterios de avaliación a

partir do traballo de aula cunha ponderación do 60% e audición cun 40%. Inda que hai tres avaliacións trimestrais, ao ser esta unha avaliación formativa cunha aprendizaxe progresiva a cualificación final corresponderá ca do último trimestre do curso.

Tabla 10. Criterios de cualificación de 6º GP

Ponderación	Traballo de aula
	Criterios de avaliación
60%	a) Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás exixencias da execución instrumental
	b) Demostrar sensibilidade auditiva na afinación e no uso das posibilidades sonoras do instrumento.
	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	d) Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo e o dominio na execución de estudos e obras de repertorio sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	e) Demostrar solvencia na lectura á primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento
	f) Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos.
	i) Mostrar interese na procura e selección de información sobre a técnica, a historia e o repertorio do instrumento.
Ponderación	Audición
	Criterios de avaliación
40%	c) Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais.
	g) Interpretar de memoria unha obra de repertorio durante o curso como solista de acordo cos criterios do estilo correspondente.
	h) Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel cunha correcta interpretación.
	j) Interpretar obras das distintas épocas e estilos como solista e en grupo.
	k) Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical.

9.10.4 Medidas de recuperación

As medidas de recuperación aplicaranse ao alumnado que non pode ser

avaliado por faltas de asistencia, así como aquel con cualificacións negativas. Estas medidas de recuperación consistirán na proba ordinaria e a proba extraordinaria.

Proba ordinaria

- Esta proba será convocada no 3º trimestre. O alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos e as pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

Proba extraordinaria

- O alumnado que non acade unha cualificación positiva na avaliación ordinaria terá a opción de realizar a proba extraordinaria. Nesta proba o alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda ao curso, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos, os estudos ou pezas a interpretar. A proba non será inferior a 30 minutos, nin superior a 45 minutos.

9.10.5 Recursos didácticos

Tuba 6º Curso de Grao Profesional

- Exercicios dados polo profesor referentes a respiración, boquilla e vibración dos labios, emisión do son, flexibilidade e posición fixa, legato, articulación, memorización e lectura a vista.
- Escalas, arpejos e liñas melódicas en tódalas tonalidades.

Métodos de tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba (Transcribed and Edited by Jerry Young & Wesley Jacobs)
- 43 Bell Canto Studies M. Bordogni edit. Chester Roberts
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich
- 12 Estudios Especiais O. Maenz

Métodos de bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium by Joseph Alessi and Brian Bowman (Edited by Wesley Jacobs)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut)
- 31 Études Brillantes M. Blegier
- 2ª Suite para Cello de J. S. Bach

Tres obras a escoller polo profesorado segundo as características do alumnado:
(Unha das obras do curso debe ser interpretada de memoria)

Tuba:

- Concertino - J. Koetsier
- Silhouette - J. Harmon
- Sonata en F - B. Marcello
- Concerto in D m - T. Albinoni
- Suite nº 1 (Effie suite) - A. Wilder
- Suite de cello (a elixir) - J. S. Bach (Ralph Sauer)

Bombardino:

- Romance - Weber
- Sonata for euphonium - D. Uber
- Fantasia - G. Jacobs
- Party Piece - P. Sparke
- Sonata in F - G. P. Telemann
- Reload - E. Nogueroles
- Romance - E. Elgar

9.10.6 Secuenciación e temporalización dos contidos

Primeira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión da tuba o do bombardino: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e introducindo diferentes articulacións.
- Estudo de tódolos intervalos, picados e ligados prestando atención na igualdade sonora e tímbrica entre os distintos rexistros.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 318 (exercicio 7)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 19 e 20)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 19 e 20)
- 12 Estudios Especiais O. Maenz (Nº 4)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 333 (exercicio 7)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 19 e 20)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 19 e 20)
- 2ª Suite para Cello de J. S. Bach
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Segunda avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade en toda a extensión da tuba o do bombardino: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos, desenvolvendo a velocidade, a emisión e a articulación en todo o rexistro.
- Estudo de tódolos intervalos, picados e ligados prestando atención na igualdade sonora e tímbrica entre os distintos rexistros.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 320 (exercicio 8)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 21 e 22)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 21 e 22)
- 12 Estudios Especiais O. Maenz (Nº 5)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 334 (exercicio 8)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 21 e 22)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 30)
- 2ª Suite para Cello de J. S. Bach
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso

Terceira avaliación:

- Desenvolvemento da velocidade e o rexistro: escalas de memoria en tódalas tonalidades, maiores e menores nas súas diferentes modalidades, cos respectivos arpejos e utilizando diferentes articulacións.

- Estudo de tódolos intervalos, picados e ligados, prestando atención á igualdade sonora e tímbrica.
- Profundar na dixitación, notas pedais e os trinos.
- Perfeccionamento da igualdade sonora e tímbrica.

Tuba:

- ARBAN Complete Method for the Tuba: Páx. 322 (exercicio 9)
- 43 Bell Canto Studies-M. Bordogni (Nº 23 e 24)
- 70 Studies for Tuba V. Blazhevich (Nº 23 e 24)
- 12 Estudios Especiais O. Maenz (Nº 6)

Bombardino:

- ARBAN Complete Method for Trombone & Euphonium: Páx. 336 (exercicio 9)
- Melodious Etudes for Trombone (Book I) M. Bordogni (Trans. By J.Rochut) (Nº 23 e 24)
- 31 Études Brillantes M. Bleger (Nº 31)
- 2ª Suite para Cello de J. S. Bach
- Unha obra escollida polo profesorado de entre as programadas no curso
- Preparación de proba de acceso ao grao superior.

Nota: Os recursos aquí presentados, poderán ser complementados ou substituídos por outros que se consideren máis adecuados as características específicas do alumno/a. Podendo facer así unha adaptación dos mesmos máis axeitada as súas necesidades individuais.

10. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende o Departamento de Vento Metal para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos formulados e adecuación ao nivel do alumnado
- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **Alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

11. Procedementos para realizar a avaliación interna do Departamento

---

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.

12. ANEXOS

12.1 Probas de acceso 1º de grao profesional

Consultar o documento de información das probas de acceso ao Centro.

12.2 Probas de acceso a outros cursos.

Consultar o documento de información das probas de acceso ao Centro.

12.3 Premios Fin de Grao

Segundo consta na lexislación vixente, os departamentos didácticos establecerán os criterios valorativos para a obtención do premio de fin de grao profesional.

12.3.1 Contidos da proba

- Presentación por parte dos aspirantes dun programa cunha duración comprendida entre os 20 e os 40 minutos, sendo 20 minutos a duración mínima para a proba.
- Inclusión dunha serie de obras que representen, cando menos, tres estilos diferentes, quedando excluídos desta particularidade os instrumentos nos que non sexa posible.
- Interpretación de memoria dunha das obras presentadas.
- Elaboración, por parte do aspirante, e posterior entrega na secretaría do Centro (con rexistro de entrada e mediante soporte informático) das notas ao programa elaboradas por el/a mesmo/a, non recolléndose ningunha fóra de prazo sen a debida xustificación, que será atendida a criterio da Dirección do Centro. Estas notas ao programa deberán ter un máximo dun folio con 3.750 caracteres en formato "DIN A4". Letra arial 12, interlineado 1,5."

12.3.2 Criterios de avaliación

- Realizar unha interpretación musical de calidade acorde ás esixencias da proba.
- Presentar un programa coherente en relación aos contidos expostos.
- Interpretar un programa que presente obras de diferentes épocas e/ou estilos cunha dificultade acorde ao nivel.
- Executar de memoria, utilizando con autonomía os coñecementos musicais, unha das obras propostas.
- Demostrar na elaboración das notas ao programa presentado unha preocupación polo coñecemento da evolución histórica do instrumento.

12.4 Criterios de cualificación

Tabla 11. Folla de avaliación para probas, audicións e calibracións

Indicadores	Porcentaxe	Nota
1. Interpretación. Interpretar con criterios estéticos axeitados: fraseo, expresividade, estilo, adecuación ao acompañamento/grupo, dificultade do repertorio, con dominio da lectura rítmica e melódica, dimámicas, tempo, agóxica, pulso, articulacións e ornamentos.	50%	
2. Afinación e calidade do son. Empregar unha correcta afinación e un son de calidade (resoancia, claridade, limpeza, rango dinámico, precisión), así como recursos sonoros propios do seu nivel si procede.	20%	
3. Escenificación, lectura a vista, improvisación, expresividade e memoria (según proceda). Respetar o protocolo escénico, adecuar a xestualidade a interpretación, demostrar autocontrol e solvencia na lectura a vista e/ou improvisación e interpretar con expresividade e de memoria.	10%	
4. Aspectos técnicos e/ou propios da materia. Empregar axeitadamente os recursos técnicos específicos das materias instrumentais, así como aqueles propios das materias individuais e de grupo según proceda.	20%	